



WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

## Ш О Д У Н А В К А



№ 21.

Београдъ 14 Юнія.

1846.

## СЛОВО СОКРАТОВО.

СОБРАТЬ САВЪТУЕ СВОГЪ ПРІЯТЕЛЯ ДИМОНИКА,  
 кои е као младѣцъ у стране землѣ, науке ради, полазио.  
 (Продуженіе.)

Кадъ о чему мыслишь, потражи примѣра прошлости и садашности, ерѣ важность невидимога одъ видимогъ добыя се. Расуждавай на тенани, извршуй пакъ неодложно то, што ти умъ за добро нађе. О твоима пословима, кое се срамишь предъ пріятельима изказати, говори тако, као да те се ни найманѣ не тичу; поклемъ тако ћешъ дознати мысли пріятеля о истима, себе пакъ одкрити нећешъ. Кадъ се съ киме о своимъ пословима савѣтуешъ, сѣти се найпре како е онъ свое одправляо, ерѣ онай, кои е за своя дѣла рѣвавъ начинъ предузео, неће моћи ни другоме болѣ што показати; овога пакъ већма ћешъ се сећати, ако представишь себи све бѣде, кое се одъ недосетливости рађаю, ерѣ здравлѣ већма уважавамо и чувамо, кадъ се сѣтимо болѣ, кою у болести трпимо. Подражавай нарави владѣтельвой и чествуй нѣгова предузimana, ерѣ ћешъ тиме показати, да му подражавашъ и да га любишь, чимъ ћешъ у едно народу допасти се а любовь владѣтельву сталнио задобити. Подчинявай се законима одъ владѣтеля поставлѣнима, но држи за већій законъ мысао нѣгову; ерѣ као годъ што онай, кои у демократіи живи, треба да удовлетворава мнозини, тако исто у монархіи живећій треба да хвали владѣтеля. Ако си какавъ властникъ, немој употреблявати за извршеніе твой дѣла никаквогъ подлогъ човека, ерѣ све погрѣшке, кое онъ при извршенію исты учиніо буде, теби ће се приписати. Никакво грѣшно дѣло нити да радишь, ни да другима радити помажешъ, ерѣ ћешъ тымъ пока-

зати, да и ты оно радишь, што другима радити помажешъ. Спремай се свагда да се осветишь неправди, но ипакъ кадъ знашь да имашъ право, претрпи се, и то не збогъ слабости, но збогъ любви къ правди. Люби праведно сиромашство већма него неправдомъ стечено благо; ерѣ е правда у томе боля одъ неправедногъ блага, што благо ползуе само живећима, правда пакъ нѣма и по смрти славе вѣнацъ плете; и што благо свакій имати може, а правду невалили задобити немогу. Немой подражавати ономе, кои се е неправдомъ обогатио, но люби већма збогъ правичности штетовавшегъ; ерѣ праведанъ неправедногъ ако ни у чемъ, а оно баръ у добрима надеждама превазилази. Труды се за све, што ти у животу честну ползу приноси, нарочито пакъ труди се, да свой умъ изобразишь и дотерашъ, ерѣ нешто найвеће у найманѣмъ естъ умъ добаръ у тѣлу човечіемъ. Пашти се, да будешъ у призрѣнію тѣла трудолюбацъ, у призрѣнію пакъ душе мудролюбацъ, да бы съ тѣломъ извршио све, што за сходно наћешъ, душомъ пакъ промотрио полезна. Сваку рѣчь, кою изречи намѣривашъ, протреси найпре умомъ, ерѣ възьмлоги трчи предъ умомъ, кое е опасно. Опоминься се чешће, да ништа свѣтско нѣ постоянно, и тиме нити ћешъ у добру быти одвећъ радостанъ, нити у несрећи врло жалостанъ. Обично се разговарай или за оне предмете, кои су явни, или пакъ за нуждне; поклемъ само у овимъ двама случаемъ больій е разговоръ одъ ѣутаня, у прочемъ пакъ свагда е болѣ ѣутати. Радуй се у добру, и жали у несрећи, коя ти се догоди, но свагда умѣрено, но недай се познати ни у едному станю; ерѣ неумѣтно е да благо криешъ у благойници, а да идешъ съ одкривенымъ умомъ. Страши се оговараня већма него продасти, ерѣ треба да е страханъ злыма конацъ живота, добримъ пакъ безчестіе, кое іймъ се кадъ кадъ у животу прилепи. Труды се, да живишь у колико ти е могуће мирно;

ако ти се пакъ бѣда кадгодъ на вратъ наметне, тражи спасеніе у честномъ сраженію; а не безчестной побѣди; ерѣ смръть опредѣлила е судба свима, честну пакъ само добрымъ.

(Конаць свѣдує.)

### СУЗАКЛЕТВА

Филотте противъ В. Александра пре Христа око 320.

(Продуженіє.)

Садъ предъ войску изведу несреѣногъ Филотту, коме су руке наопако везане быле, пошто су му главу сасвимъ платномъ обвили. Какво положеніе за онога мужа, кои е мало пре найвыщу милость уживао. И сами они, кои су га пређе завидливима очима гледали, чиняху се бѣдномъ нѣговомъ судбиномъ тронуты быти. Исто су тако коснути были несреѣномъ Пармениона, онога славнога войводе, чіегъ су сына предъ целатомъ гледали; кадъ е већъ двое сынова свои у битки изгубіо. Овай врстный чиновникъ, учинившій отечеству свомъ толике услуге, садъ за награду има очекивати тропическій конаць живота свога. Кога небы тако жадостна катастрофа ожалостила? Амниѣта. краљвскій намѣстникъ, спазивши, да се войска къ милосрдію накланя, представляше, да су е хтѣли ови злочинци варварскимъ народима издати, па да се никадъ у отечество повратили небы, да е овимъ бѣднымъ заклетняцима то мрзко дѣло за рукомъ изишло. Тада Ценусъ, кои е Филоттину сестру за жену имао, на свога шурака изъ петны жиля (питоно веле) залети се, хотећи побити га каменѣмъ, но Александеръ му руку задржи. Ово ние єдина прилика, да су се подлечи, за уговети владоцу, готовима указивали, и найдражія себи лица жертвовати; но мыслити е, да е Ценусъ само изъ те памѣре убити хтѣо Филотту, да бы га одъ найсурови мученія спасао. Краљ, желећи видъ справедливости и умѣрености на себе узети, хтѣде све у обичаеве форме наблюдавати, па и окривлѣному одпирати се дати.

Филотта е заръ имао допуштенъ, бранити свою стваръ. Онъ съ почетка непоказа ону духа крѣпость, коя бы се одъ воннога мужа очекивала. Тежкомъ мукомъ изусты неколико рѣчій, очи му се сузама наводне и онесвещенъ стропошта се у руке стражара; затымъ дође къ себи и стане говорити. Показиваюћи желю, грчкимъ языкомъ говорити, да бы га воиници разны народа разумѣли, уђе му Александеръ у рѣчь:

„Гледайте,“ веляше, „до каковога степеня презире землю рођеня свога, да ни языкомъ у нѣой употребляванымъ неће да се служи.“ По овомъ више злбомъ нежели судейскомъ примѣчанію, краљ се удали а Филотта овако одъ прилике витиствоваше: „Неће ми тежко быти, на одбрану мою рѣчій наћи, но тежитѣу оправдати се, боимъ се само, да се већма незамѣримъ, ако бы разаренъ живлѣ што изрекао. Бѣдомъ огорченый человекъ слабо се држи граница умѣрености, а башъ да бы съ найвећомъ пажньомъ говоріо, небы се опозвала пресуда, безъ сумнѣ противъ мене већъ изречена. Кадъ е рѣшїо се неаслушати ме, сматрати се морамъ као на смръть осуђенъ. Но да се неупуштамъ у те неповольне крайности, но да се правдамъ, да ми се небы приписало, да самъ самъ къ моїей пропасти принео. Збогъ чега самъ туженъ? Да самъ противъ краљвогъ лица најсвирѣпїе коварство замео? Но шта наводе свѣдоци, е самъ ли я у брою сузаклетника? Кадъ су Никомаху именовани были сви сузаклетници поименце, е л' и о Филотти рѣчь была? То е познато, да се свагда при подобнымъ приликама набраюю мужевы высокога достоинства, као поглавице, да бы се незнатны лакше повели. Садъ се пакъ усуђуемъ казати, да име мое ние такво, кое бы се пренебрегнуло. Но можда е Димнось мене поштедіо изъ прирѣвїя мое личности, па ме напоменуо ние; али заръ се злотори ти небы радовали, да и мене у неволю свою увале? Та злодѣя себе саме нештеде, а мука їй принуђава, свое другаре обявити.“

„Садъ да приступимо къ главной точки, коя ми се пребацує. Зашто самъ такве важности тайну пребуѣтао? Я самъ мыслю, да ми неће потребно быти, о томе се више правдати. Краљ е показивао, као да ми е опростїо, почему ми е руку дао и за столь ме свой примїо. Шта самъ за то време чинїо, да се окривити могу у каквомъ злочинству? Мыслећи, да се немамъ шта за животъ мой бояти, вративши се съ части, на кою самъ кодъ краля позванъ быо, тихо самъ заспао, занешенъ у дубокїй санъ. По извршеню грднога злочинства, исто као и пре тога, савѣсть гризе зликовца, Фурїє пакъ муче и лишаваю га прїятности сна. Я самъ важно доношенїе пропустио изручити, но разсудите одъ кога самъ га получїо? Одъ човека, неимаюћегани доказателства ни свѣдочанства о ономе, што е навео, кои бы цѣо свѣтъ узнемиріо, кадъ бы му се вѣровало. Па ако е зло извѣщенъ одъ

брата, небы л' ми се праведно пребацило, да самъ неоснованима доношеніама найзнатнію господу осрамотію. Вы ѣте реѣи, та сузаклетва ние пресанъ санъ, а Димнось што е себе убію, показуе, да е доиста суштествовала сузаклетва. Тай злосреѣникъ ние ми онда повѣрїю тайну, кадъ е се убію, и одтуда дакле ништа противу мене несвѣдочи. Да самъ доиста я помъшанъ быю, заръ бы я Целибана оставляю у животу, нѣга, кои ме е умолявао, да себе издамъ, откриваюѣи сузаклетву? Еднимъ ударомъ мача могао самъ смакнути онога, кои ме свакадъ са единомысленицима сатарати може. Шта? Я самъ сузаклео противъ Александрова живота, а тко ми е бранїю, то учинити? Ни самъ ли я у Александровима собама самъ-самцїтъ налазію се, зашто неупотреби мачъ мой? Вальда самъ Димноса требао, да ме на то охрабри? Е л' дакле онъ тога предузеѣа поглавица быю? Тако Филотта, кои е обтуженъ, да за кралѣвствомъ Маѣдонїе отима се, морао бы се повиновати мужу тако незнатному, да се ние овай случай догодїю. Предполажуѣи, да самъ я руководїю сузаклетву, каква употреби средства, да ми посао за рукомъ изпадне? Камо ти войнички чиновници, кое самъ благомъ моимъ подкунію? Пребацуе ми се, што самъ съ Амьнтомъ у прїяельству живїю. Докъ самъ тому князу приврженъ быю, да л' я мого предвїѣати, да ѣе се онъ противъ сродника и краля свога подїѣи? Ако ми се то прїяельство за грѣхъ узимаше, зашто е се тако казнѣ закаснѣивала? Я самъ едномъ писао, да оне, кои живе подъ владомъ човека, издаваюѣега се за Божїега сына, сажалюемъ; увиѣамъ, да ѣе ме та великодушна слобода живота стати. Бсть, то самъ писао, исповѣдамъ; но то самъ чинїю, да бы краля принудїю, да се нехвали о ствари, коя бы га кодъ поданика омразила. Кадъ е Александра найсилнїи Богъ усыпїю, некъ иде искати савѣтъ одъ оракула; а Юпитеръ, кои е краля учисло безсмртны примїю, ако самъ кривъ, осветїѣе свою крвь.

„Они, кои су обтужени, да су величество увредили, обично свое сроднике предъ судъ доводе. Леле мени, мени неостае нитко, кога бы предъ воинство довести могао! Имадо два брата, оба ми смртъ одузе зараца. Осимъ отца никога немамъ, коме бы прибѣѣи могао, но и онъ е удалѣнъ, а и нѣга окривлюю, као и мене. Онай Парменїю, кои е мало пре цвѣтїномъ породїкомъ окруженъ быю, на одѣску стои, да

се са еднїцемъ у гробъ стремне. Заръ да ти ускоримъ край живота твога, о добрый отче? Ты си ме у зао часъ родїю! Незнамъ тко е веѣма сажалѣня достоянъ, я или ты; я умиремъ у цвѣту младости мое; теби се одузима животъ, кога бы естество и онако скоро опозвало. Леле мени, ты си неотїце смрти мое виновникъ. Едномъ ние се хтѣло гледати на писмо твое, обзнанююѣе, да Филипъ краля отровати намѣрава. Ты си као врло лаковѣранъ човекъ сматранъ быю. Я се побоя, да ми се то непребацїи и гле! то ми данасъ несреѣу породе. Кадъ говоръ и ѣутанъ еднимъ начиномъ подозрѣнїе набацуе, шта валл чинити?“ „Несузаклети,“ одговори еданъ одъ присуствуюѣи. „Имашь право, быю ты кои му драго,“ приложи Филотта; „па ако е истина да самъ кривъ, подврѣгамъ се свакой струци мученїя; но я окончавамъ, ербо видимъ, да су ове последнѣ рѣчи рѣаво примлѣне.“

Кадъ е овако слово довршїю, стража га одведе у тавницу.

Доѣде ни е лако пресудити, да л' е Филотта у сузаклетви участвовао. Мужъ нѣговога одлїчїя морао е прву роллу играти, но Димнось неизложи ништа противъ нѣга. То е найтеже было за пресуду; тимъ се е Филотта найсилнїе одпїрао. Да е онъ кривъ быю, заръ му ние подобало, Целибана, молеѣега да се кралю сузаклетва одкрїе, съ пута уклонити? Лудо бы учинїно было, онога се проѣи, кои намъ о глави иде. Да е Филотта краля убити хтѣо, заръ бы се сумняо быю простава едногъ умртвїти? Измеѣу разны оправданїя, одъ обтуженога навоѣены, едно е више мнїмо, нежели основано. Онъ вели, да ништа ние лакше было извршїти, него намѣру, коя му се подмеѣаше. „Кадъ самъ се съ кралѣмъ самъ налазію, вели, писамъ ли се могао мачемъ моимъ служити.“ Бсть безъ сумнѣ, у подобномъ предпрїятїю ние се дѣлало о убїству краля само, но валяло е то безъ одмашченїя учинити, па и плодове тога тайноубїйства пожїѣти. Да л' средства юште оскудѣваху къ извршенїю тако грднога предузеѣа? Што се Филотта укорава, да презїре крайне свое нарѣчїе; да неѣруе на назови-светїню Александрову; да е съ Амьнтомъ у свези быю; све то ништа невоюе противу Парменїовога сына. Едино бы му се основно пребацїти могло, што ние обявїю сузаклетву. Што онъ наводи къ одпїраню, може се опровргнути, ал' при свему мо-

гао е извинявати се тымъ, што е ђугао, да небы у невреме Александра и дворску господоу, у то дѣло помѣшану, узнемиравао. Читателѣи неће можда недвоумити, као што нису ни војници знали, шта да изрекну, чѣ ли стране да се држе у тако важномъ дѣлу. Ови неосташе дуго у недоумѣню. Белусъ, нѣкѣй војничкѣй чиновникъ, исто до крайности суровъ као и бодаръ, попевши се одъ проста војка на првѣй у војнству степенъ, садъ видећи, да војници ђуте, стане представляти, како га е Флотта сто редѣй изъ куће свое изтерао а да смѣсти подле робове гомилама; како таѣ размаженикъ немогаше трпѣти, да кои одъ другара нѣговы близу нѣга обитава, боѣи се, да му санъ прекидали небы; како су по сви улица нѣгове богате кочиѣ виѣале се, и како е земляке свое за варваре држао, презирући иѣ сасвимъ. Онъ хоће да се иде къ Хамонскому Юпитеру, за упитати за совѣтъ, а одпреѣе е имао дрзновенѣ, истога Бога у лажь терати, да е Александра усынѣю. Лако е увидити, зашто онъ жели, да се иде къ Юпитеру; да бы времена дао Парменѣону, Мидискому управителю, извршити свое гнусно покушенѣ. Праведно е, да се иде къ Хамонскому Юпитеру, но само зато, да му се благодарни, што е сына одъ удара свои невѣрны поданика заштитѣю.

(Конацъ слѣдуе.)

## РАЗЛИКА ИЗМЕЂУ ПРОСВѢШТЕНОГЪ И НЕПРОСВѢШТЕНОГЪ.

Просвѣщенный человекъ толико зна о прошлости, као да е почетакъ нѣговогъ живота современѣ самое створеню свѣта, а незналица тако е ограниченѣ у садашнѣмъ, као да е прошавшѣй минутъ почетакъ нѣговогъ быѣа. Првѣй устремлява се умомъ у предѣле небесне; а другѣй немысли такový юштѣ ни на себе самогъ обратити. Првѣй познае свое дужности, осеѣа пороке и добродѣтели свое; а другѣй слѣдуе своеме навичаю и невиди ни добра ни зла, коя чини. Првѣй и у самой слабости показуе се съ неке стране человекомъ; а другѣй и у самомъ добронравѣю има по нешто звѣрсно.

## СРАВНЕНЪ ОМИРА И ВИРГИЛІЯ.

Омиръ е быо великѣй умъ а Виргилѣй добаръ художникъ. Сматраюћи едногъ дивимо се редкомъ дарованѣю, а гледаюћи другогъ чудимо се редкомъ твореню. Омиръ насъ побужава некимъ заповедаюћимъ насилѣмъ, а Виргилѣй води за собомъ некимъ прѣятнымъ величествомъ. Омиръ великодушно разсѣпа свое изобилѣе, а Виргилѣй равнодушно разделява свое богатство. Омиръ подобно Нилу на едан-путѣ се разлива, развѣяюћи сва сокровишта своя, а Виргилѣй подобанъ е рѣки единако у своимъ бреговима текућой.

Іованъ Ђ. Ђвтимѣвићъ.

## АРАПСКЕ ПОСЛОВИЦЕ.

Будала се познае одъ овы шесть знакова: люти се безъ узрока; говори бесполезно; повѣрава се свакоме; мѣня своя намѣреня лако; иште што нѣе за нѣга; незна разликовати прѣтеля одъ непрѣтеля.

Животъ се састои у задовольству, а не у излишеству.

Онай нѣе человекъ, коимъ гнѣвъ обвлада.

Две су ствари, кое човека упропашћую: излишна добра и излишне рѣчи.

Младићъ безъ покаянѣя естѣ као кућа безъ крова.

Три се ствари само у три обстоятелства познати могу: юнакъ познае се у рату, паметанъ у време гнѣва, а прѣтель у нужди.

Ђвтимѣ Аврамовићъ.

## НОВА КНЪИГА.

*Мачъ и Перо. Пѣсни Милоша Поповића. У Београду, Словила Правителствене Печатнѣ 1846.*  
— На 16-стѣни, стр. 94.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Книгопечатнѣи у Београду.